

УДК 65.011.56

*Кулинич М. Б.,
kulmiros@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9024-2924,
к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування, Волинський національний університет імені Лесі
Українки, м. Луцьк*

*Матвійчук І. О.,
matviichuk_i@ukr.net, ORCID ID 000-0002-0953-4442,
Researcher ID: G-2275-2018
к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування, Волинський національний університет імені Лесі
Українки, м. Луцьк*

*Сафарова А. Т.,
anja-audit@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-9424-5097,
Researcher ID: AAQ-5800-2021
к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування, Волинський національний університет імені Лесі
Українки, м. Луцьк*

*Герасименко Т. О.,
gtoa@meta.ua, ORCID ID: 0000-0002-4684-4773,
Researcher ID: F-8903-2019
к.е.н., доц., директор Інституту економіки та фінансів, доцент кафедри обліку, контролю, аналізу
та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Анотація. У статті досліджено вплив процесів діджиталізації на організацію обліку, аналізу та оподаткування діяльності підприємств. Проаналізовано стан та основні тенденції у впровадженні інформаційних технологій у діяльність суб'єктів господарювання України. Україна займає високі позиції у рейтингу європейських держав за рівнем цифровізації. І темпи лише нарощуються. У зв'язку з тотальною діджиталізацією відбувається повна трансформація ведення господарської діяльності, маркетингу, просування товарів на ринку та їх поширення. Зміни торкнулися бухгалтерського обліку, звітності, аналізу та оподаткування, які безпосередньо пов'язані з функціонуванням підприємств. ІТ-технології дозволили значно спростити збір, зберігання, передачу інформації, а також підвищити точність і ефективність її аналізу. При цьому помітна тенденція інтегрування бухгалтерського обліку з іншими галузями бізнесу. Охарактеризовано можливості та ефекти впровадження в практику обліку, аналізу та оподаткування таких технологій, як штучний інтелект, машинне навчання, хмарні технології, Big Data. Визначено переваги впровадження режиму paperless в Україні. Встановлено, що сучасні інформаційно-комунікативні технології зумовлюють потребу постійно вдосконалювати професійні компетенції і цифрові навички працівників. Зроблено акцент на змінах, що стосуються професії бухгалтеря. Про важливу роль інформаційних технологій свідчить необхідність їх застосування в період пандемії COVID-19 з метою забезпечення функціонування організації. Виявлено основні проблеми та надано рекомендації регулювання обліку, аналізу та оподаткування в Україні. Встановлено, що цифрова трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та оподаткування дозволить зробити процес їх ведення для підприємств конкурентоспроможним, більш ефективним та якісним, а також простішим й дешевішим.

Ключові слова: діджиталізація, цифровий бухгалтерський облік, аналіз, оподаткування, інформаційні технології, компетенції.

*Kulynych M. B.,
kulmiros@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9024-2924,
Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Lesya
Ukrainka Volyn National University, Lutsk*

*Matviichuk I. O.,
matviichuk_i@ukr.net, ORCID ID 000-0002-0953-4442,
Researcher ID: G-2275-2018*

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

*Safarova A.T.,
anja-audit@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-9424-5097,
Researcher ID: AAQ-5800-2021*

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

*Gerasymenko T.O.,
gtoa@meta.ua, ORCID ID: 0000-0002-4684-4773,
Researcher ID: F-8903-2019,*

Ph.D., Associate Professor, Director of the Institute of Economics and Finance, Associate Professor of the Department of Accounting, Control, Analysis and Taxation, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

DIGITALIZATION OF ACCOUNTING, ANALYSIS AND TAXATION IN THE ENTERPRISE'S MANAGEMENT SYSTEM

Abstract. *The article examines the impact of digitalization processes on the organization of accounting, analysis and taxation of enterprises. The state and main tendencies in the introduction of information technologies in the activity of economic entities of Ukraine are analyzed. Ukraine occupies a high position in the ranking of European countries in terms of digitalization. And the pace is only increasing. Due to the total digitalization there is a complete transformation of economic activity, marketing, promotion of goods on the market and their distribution. The changes affected accounting, reporting, analysis and taxation, which are directly related to the operation of enterprises. IT-technologies have significantly simplified the collection, storage, transmission of information, as well as increased the accuracy and efficiency of its analysis. At the same time, there is a noticeable tendency to integrate accounting with other areas of business. Possibilities and effects of introduction into the practice of accounting, analysis and taxation of such technologies as artificial intelligence, machine learning, cloud technologies, Big Data are described. The advantages of the paperless regime in Ukraine are determined. It is revealed that modern information and communication technologies determine the need to constantly improve the professional competencies and digital skills of employees. Emphasis is placed on changes related to the profession of accountant. The important role of information technologies is evidenced by the need to use them during the pandemic COVID-19 to ensure the functioning of organizations. The main problems are identified and recommendations for the regulation of accounting, analysis and taxation in Ukraine are provided. It is concluded that the digital transformation of accounting, analysis and taxation will make the process of conducting them for enterprises competitive, more efficient and qualitative, as well as simpler and cheaper.*

Key words: digitalization, digital accounting, analysis, taxation, information technologies, competencies.

JEL Classification: M40, O30

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-64-10>

Постановка проблеми. В умовах переходу до Індустрії 4.0 перед усіма суб'єктами господарювання постає складне завдання зміни системи управління, що спрямована на прискорення темпів зростання і підвищення ефективності діяльності. У цих умовах принципово змінюються багато напрямів управлінської діяльності. Найбільш істотні зміни відбуваються в основних функціях управління, до яких відносяться: планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання. Саме ці процеси переважно спираються на одну з найбільш загальних функцій управління, яку часто називають суперфункцією, оскільки вона присутня на всіх етапах управлінського циклу, відносячи до неї обліково-контрольний та

аналітичний процеси. Бухгалтерський облік, аналіз та оподаткування як складові цих процесів сприяють формуванню ефективної функції управління на підприємстві. Тому не дивно, що в останні роки з'являється дуже багато досить дискусійних позицій у наукових статтях, монографічних роботах про напрями розвитку обліку, аналізу та оподаткування, про майбутнє самої професії бухгалтера, аудитора, аналітика. У зв'язку з цим обґрунтування основних напрямів розвитку обліку, аналізу та оподаткування в сучасних умовах прискореної діджиталізації, їх впливу на результативність управління і на ефективність діяльності суб'єктів господарювання стає особливо актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діджиталізація породжує виникнення специфічних проблем у практиці ведення бізнесу, які потребують теоретичного обґрунтування. Більшість наукових досліджень у цій сфері спрямовані на формування теоретико-методичних основ цифрової трансформації діяльності підприємств. До науковців, які досліджували цю тему, належать О. А. Агеева, Т. Гоголь, С. Ф. Голов, Д. О. Грицишен, З. В. Гуцайлюк, Н. Ю. Єршова, Н. А. Канцедал, М. В. Корягін, С. Ф. Легенчук, Є. В. Мних, Т. М. Одинцова, В. С. Олійник, В. Я. Плаксієнко, М. С. Попович, Н. В. Рогова, Л. Ф. Соколенко, Н. Л. Шишкова та ін. Діджиталізація обліку, аналізу та оподаткування підприємств є предметом активного обговорення серед політиків, представників бізнесу, в засобах масової інформації, на конференціях.

Постановка завдання. Враховуючи, що облік, аналіз та оподаткування є основою прийняття ефективних рішень в управлінні підприємством, метою статті є визначення їх напрямів розвитку в умовах тотальної діджиталізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація, діджиталізація – терміни, що з'явилися у житті людей порівняно недавно, але при цьому так глибоко осіли у нашій свідомості. Вперше слово “цифровізація” було використано у 90-х роках ХХ століття американським інформатиком Ніколасом Негропonte з Массачусетського інституту технологій при тлумаченні словосполучення “цифрова економіка” [1]. У ХХІ столітті життя людей нерозривно пов'язане з ІТ-технологіями. Таке швидке поширення і розвиток інформаційних технологій обумовлено глобалізацією економіки, можливістю отримувати та аналізувати інформацію набагато простіше, швидше й ефективніше, а також мати можливість працювати дистанційно.

Інтегрування інформаційних технологій у бізнес змінило не тільки щоденне, рутинне життя людей, а й внутрішній устрій організацій, політику держави, що проводиться в сфері економіки.

Україна займає високі позиції у рейтингу європейських держав за рівнем цифровізації. І темпи лише нарощуються. Головною метою Міністерства цифрової трансформації України є створення найзручнішої країни з точки зору отримання послуг. Саме для цього було створено сервіс “Дія”, що здійснив справжню цифрову революцію. Застосунком користуються понад 6 млн українців, а порталом – ще понад 5 млн, 60% бізнесу в Україні відкривається онлайн. Щодня можна спостерігати понад 10 тисяч операцій шерингу та валідації цифрових документів. Відкриття ФОП, деякі будівельні послуги вже працюють автоматично. Послуга з отримання матеріальної допомоги ФОПами та найманими працівниками взагалі була створена за принципом digital first та містила лише одне поле для введення номера розрахункового рахунку [2].

У зв'язку з тотальною діджиталізацією відбувається повна трансформація ведення

господарської діяльності, маркетингу, просування товарів на ринку та їх поширення.

Зміни торкнулися бухгалтерського обліку, звітності, аналізу та оподаткування, які безпосередньо пов'язані з функціонуванням підприємств. ІТ-технології дозволили значно спростити збір, зберігання, передачу інформації, а також підвищити точність і ефективність її аналізу. При цьому помітна тенденція інтегрування бухгалтерського обліку з іншими галузями бізнесу.

Застосування спеціальних програмних продуктів, розроблених для бухгалтерів, аналітиків і фахівців в галузі оподаткування, вже давно не рідкість і саме їх застосування сформувало термін цифрового бухгалтерського обліку. З цього моменту стали з'являтися такі поняття, як “paperless office” – компанія, яка веде весь документообіг виключно в електронній формі або з мінімальним використанням паперового носія, що дозволяє не тільки позбутися паперової тяганини, а й в принципі прискорити процес створення, узгодження та обробки документів.

Для пришвидшення діджиталізації та створення зручних послуг для громадян Україна починає входити в режим paperless. Раніше для оцифрування послуги необхідно було внести зміни до законів, що її регулюють. Закон про paperless значно спрощує процедуру переведення послуг в онлайн та вводить поняття автоматичного надання послуги. Це дозволяє виключити людський фактор із процесу ухвалення рішень [2].

Важливою частиною впровадження режиму “без паперів” буде закон “Про публічні електронні реєстри”, що знаходиться на стадії розробки. Реєстри та обмін даними між ними – основа цифрової держави. Для зберігання даних планується створити національний центр резервування даних – “державну хмару” [3].

Таке програмне забезпечення, як “BAS Бухгалтерія”, або інші аналогові програми дозволяють вести облік детально, класифікуючи всі факти господарського життя, оперативного передавати інформацію іншим користувачам, а також структурувати та аналізувати її. Інтегрування програмного продукту “BAS Бухгалтерія” з CRM (Customer Relationship Management) відкрило нові можливості не тільки для менеджерів, але і для бухгалтерів, що є прикладом вигідної взаємодії обліку з іншими галузями бізнесу. Даний інструмент дозволяє полегшити ведення як бухгалтерського, так і податкового обліку з огляду на автоматизацію деяких процесів: формування документообороту, бухгалтерських проводок, звітних форм і реєстрів.

З появою можливості вести все в електронному форматі стали розвиватися і інші тренди ведення обліку – це аутсорсинг, колабораційний облік і впровадження системи блокчейн.

Послуги аутсорсингу бухгалтерського обліку являють собою передачу права ведення обліку іншій спеціалізованій фірмі на підставі укладеного договору. У більшості випадків (для малого і середнього бізнесу) делегування обов'язків ефективніше, тому що фірма знижує свої витрати через

відсутність необхідності купувати дороге програмне забезпечення, згадане вище, і економить на заробітній платі висококваліфікованого штабу бухгалтерів. При цьому перевагою аутсорсингових послуг є чітке визначення відповідальності за порушення правил ведення обліку та податкового законодавства.

Колaboraційний облік являє собою систему обліку, базовану на поділі функцій і здійсненні комунікацій бухгалтерів і менеджерів на відстані.

За допомогою хмарних облікових технологій бухгалтери мають можливість працювати та надавати клієнтам інформацію в режимі реального часу, що дозволяє бухгалтерам швидко переходити від простого аналізу даних до складання обґрунтованих прогнозів щодо фінансової діяльності підприємства.

Припущення про подальший розвиток даного виду обліку досить обґрунтоване, адже віддалені комунікації набули поширення в даний час, зважаючи на ситуацію з пандемією COVID-19.

Повний перехід на цифровий спосіб ведення бізнесу був викликом для багатьох організацій по всьому світу, але, незважаючи на це, цифрове ведення бізнесу показало свою ефективність в умовах кризи і пандемії, що швидше за все стане каталізатором прискореної діджиталізації та автоматизації бізнес-процесів. Зокрема, опитування, проведене PwC, засвідчило: 76% респондентів вважають, що пандемія значно прискорила процес автоматизації і діджиталізації. Респондентами в даному дослідженні були керівники світових компаній. В дослідженні взяли участь більше ніж 600 респондентів із 67 країн [4].

Останнім ефективним трендом в цифровому бухгалтерському обліку є блокчейн, який набув певної популярності у західних компаніях і поступово впроваджується деякими організаціями і в Україні.

Велика четвірка бухгалтерського та податково-го світу вже давно зацікавлена в рішеннях на основі блокчейну. Deloitte, Ernst & Young, PwC та KPMG почали інвестувати у цю технологію ще до того, як більшість із нас знали, що таке блокчейн. Багато таких компаній уже мають власні прототипи блокчейнів. Сучасні технології впроваджують також найпрогресивніші представники Інтернету та IT-індустрії. Водночас це прискорює процес інтеграції криптовалют зі світовими фінансовими інститутами. Уряди все більше впроваджують або планують запровадити цифрові валюти, щоб отримати комерційну перевагу. Багато центральних банків, наприклад в Азії, вже знаходяться на просунутій стадії цього процесу. Оскільки компанії все частіше використовують криптовалюту як платіжний засіб, бухгалтерським компаніям, які їх підтримують, доведеться адаптувати свої послуги до такого типу транзакцій. Настав час ініціатив приватного сектору. Блокчейн вже впливає на бухгалтерський облік.

Дана система приваблює користувачів своєю безпекою і прозорістю, адже кожна транзакція записується й обробляється в P2P (peer-to-peer) мережі, що складається з безлічі серверів і

комп'ютерів, з'єднаних між собою. Даний термін характеризує безперервну послідовність блоків, що вибудована за визначеними правилами. Такий ряд блоків записів допомагає користувачеві здійснювати зберігання інформації. У свою чергу, кожний наступний блок в системі чітко пов'язаний із попереднім, що фіксує цифровий підпис, виключаючи будь-яку можливість зміни даних. Зв'язок між блоками забезпечується не тільки нумерацією, а й тим, що кожен блок містить власну хеш-суму і хеш-суму попереднього блоку.

Зазначена технологія має величезний потенціал у галузі бухгалтерського обліку і є дуже перспективною розробкою нашого часу. Дана система забезпечує надійний захист внесених даних, підrobка або знищення бухгалтерської інформації є майже неможливими завдяки системі поширення і криптографічного захисту. Така система називається "потрійний рахунок". Надалі ця система може використовуватися як база для фінансових і нефінансових звітів, а також як середовище для світової інформаційної економічної взаємодії.

Стосовно бухгалтерського обліку система вирішує такі проблеми, як помилкову або навмисну зміну даних в облікових регістрах або обліковій системі, внесення прихованих транзакцій. Таким чином доступність і незворотність даних буде міцним фундаментом побудови прозорої та відкритої облікової системи.

Однак децентралізована база даних у мережі блокчейн не позбавлена недоліків. Порівняно з традиційною централізованою базою даних у вигляді, наприклад, папки з файлами, вона має обмежену ефективність і потребує набагато більше пам'яті та енергії для нормальної роботи. Інше важливе питання – неможливість зміни даних. З одного боку, опір маніпуляціям – це величезна перевага блокчейну. Однак у деяких випадках перевага може бути серйозним недоліком, оскільки при виникненні помилки виправити її неможливо.

Незважаючи на те, що справжній бум технологій ще попереду, підприємці, які хочуть перевести свій бізнес на модель блокчейну, мають подбати про IT-забезпечення та поширювати технологічну обізнаність серед своїх співробітників уже сьогодні.

З розвитком цифрової економіки об'єкти обліку також зазнають великих змін. Це пояснюється збільшенням кількості показників, що характеризують не тільки економічну сторону бізнесу, а й соціальну й екологічну відповідальність, послідовність і якість корпоративного управління, наявність нефінансових об'єктів, таких як: людські, організаційні, інноваційні, репутаційний капітал, який забезпечує базу для створення вартості.

Також слід зазначити, що діапазон об'єктів розширився за допомогою появи нових модифікованих форм активів, пасивів і капіталу: нові форми фінансових транзакцій, криптовалюта, смарт-активи, віртуальні грошові і негрошові одиниці вартості тощо. Для того, щоб відобразити їх у бухгалтерському обліку, необхідно сформулювати принципово нові принципи систематизації об'єктів

бухгалтерського обліку, виділити критерії метрик і визнання, а також принципи відображення в економічній інформації.

Поступова діджиталізація бізнесу, в тому числі і бухгалтерського обліку, не тільки змінює розуміння бухгалтерського обліку, його структури і методів, а й ставить під сумнів необхідність самої професії бухгалтера. Але чого чекати на практиці? Роботизація обліку, безсумнівно, може статися, але безпідставно говорити, що професія повністю зникне. Автоматизація деяких процесів лише відкриє нові горизонти для фахівців.

Професійне судження досі незамінне і набуває тільки більшої значущості в даних умовах. Проблема автоматизації облікових процесів полягає в наявності позаштатних ситуацій, які не можна описати комп'ютерним алгоритмом, також постійно змінюються стандарти обліку, податкове законодавство, тому участь людини є необхідною. На даний момент жодне програмне забезпечення не може замінити професійне судження й інтуїцію, а також аналітичні здібності людини. На це також вказують проведені дослідження серед роботодавців, що визначили затребувані професії в країні. Інститут професійних кваліфікацій щомісячно публікує рейтинг 50-ти найбільш затребуваних в Україні професій. Станом на 01.08.2021 року професія бухгалтера зайняла третю позицію у рейтингу для професій, які зазвичай потребують вищої чи професійної освіти [5].

Автоматизація бухгалтерського обліку інколи вимагає більш вагомих капіталовкладень, термін окупності яких у межах нинішньої економіки може становити від півроку і більше, але результат від яких дозволяє збільшити кількість інформації, одержуваної з бухгалтерського обліку, знизити число помилок, підвищити оперативність і економічність бухгалтерського обліку, залучаючи на той же обсяг оброблюваної інформації менше трудових ресурсів.

Діджиталізація аналізу має сприяти формуванню культури, в якій аналітики затрачають більше часу на аналіз даних, аніж на їх збір, і зазвичай більше використовують прогнозний аналіз для прийняття рішень, аніж інтуїцію та досвід.

Для цього необхідно сформулювати комплексне рішення щодо автоматизації, яке об'єднує великі дані (Big Data), машинне навчання (machine learning) та штучний інтелект (artificial intelligence, AI) для забезпечення прогнозного аналізу у режимі реального часу за допомогою зовнішніх та внутрішніх баз даних про минулі, поточні та майбутні результати, чинники впливу на них, формування спільного стратегічного бачення досягнення корпоративних цілей, розуміння ключових показників бізнесу. Така візуалізована цифрова платформа аналізу в реальному часі має працювати на основі штучного інтелекту для забезпечення миттєвої та безперервної інформації протягом усього року. Крім того, цифрове програмне забезпечення та доповнення має доповнювати існуючі системи чи інструменти та генерувати швидші,

якісніші та точніші звіти й аналіз у реальному часі для швидшого прийняття рішень.

Діджиталізація не оминула і сферу оподаткування. Державна податкова служба України за сприяння Апарату Ради національної безпеки і оборони України починає впроваджувати Інтерактивну податкову карту України, яка дає можливість в онлайн-режимі у будь-який час без звернення до органів ДПС отримувати актуальну податкову інформацію щодо агрегованих показників у частині сплачених сум податкових платежів, нарахованих податкових зобов'язань, сум податкового боргу, надміру сплачених сум та суми платежів, які сплачені та будуть нараховані у наступних періодах. Така **інформація надається по Україні та у розрізі** регіонів, територіальних громад, видів економічної діяльності, податків, видів бюджетів, систем оподаткування, за організаційно-правовими формами, типом платника (фізичні та юридичні особи), статусом платника (великий, середній, малий бізнес та неприбуткові бюджетні установи). Наступним етапом заплановано реалізувати можливість відображення графіків, показників на звітну дату в порівнянні з попереднім періодом, створення паспортів територіальних громад. Податкова карта доступна користувачам на веб-порталі ДПС та у відкритій частині Електронного кабінету та наразі працює у **тестовому режимі** [6].

Європейська Бізнес Асоціація з метою покращення бізнес-клімату задля підвищення позиції України в рейтингу Світового банку "Ведення бізнесу" ("Doing Business"), яка у 2020 році посіла 64-те місце, визначила одним із основних напрямів цифровізації осучаснення і спрощення вимог до ведення податкового обліку та звітності, а саме:

- скасування ручного заповнення реквізитів платника податку в податковій звітності, окрім одного ідентифікатора, за яким система розпізнаватиме платника податків;

- зменшення кількості однотипних декларацій, які підприємства мають подавати декілька разів на рік, кількості показників, які заповнюються платниками, та кількості додаткових документів;

- перехід на регулярний обмін адміністративними даними між державними органами, а саме: автоматичне заповнення в податковій звітності даних, які можна отримати від інших органів влади, наприклад реєстр транспортних засобів або нерухомого майна;

- спрощення застарілих паперових форм бухгалтерської звітності, зокрема авансових звітів та способів зберігання первинних документів до них. Адже практичний досвід показує, що збереження сканкопій чеків є більш довговічним, ніж у касовій стрічці. Використання простих цифрових підписів, які дають можливість ідентифікувати особу, значно спростило б і пришвидшило всі бізнес-процеси економіки України. На сьогодні ж відсутні офіційні роз'яснення та судова практика щодо використання простого електронного підпису, згенерованого на загальноновизнаних міжнародних платформах, таких як "DocuSign", "HelloSign" та аналогічних ім.

Відповідно, можуть виникати конфлікти щодо визнання контролюючими органами первинних бухгалтерських документів, підписаних таким простим електронним підписом, для цілей податкового і бухгалтерського обліку та звітності, а також для здійснення банківських операцій;

– спрощення адміністрування податку на додану вартість. Правила та форми заповнення декларацій, податкових накладних, розрахунків коригування та таблиць інформації до них мають бути однозначно зрозумілими як для податківців усіх регіонів України, так і бухгалтерів компаній. Сервісну функцію податкової служби слід розвивати більш успішно [7]. Зазначені заходи не лише мають полегшити процес звітування, але й дадуть можливість Україні покращити свою позицію в рейтингу “Doing Business”.

Цифрової трансформації зазнає також і адміністрування податків. Необхідно максимально спростити процес сплати податків, бізнес має сплачувати швидко, за кілька кліків, без потреби шукати правильні рахунки чи переживати через граничні терміни оплати. Без важких декларацій, процес повинен бути дуже легкий. *Міністерство цифрової трансформації спільно з Державною податковою службою запускають нові податкові послуги для бізнесу в мобільному застосунку та на порталі “Дія”, де в розділі “Мої податки” для громадян будуть доступними сплата податків та подання декларацій для ФОП на спрощеній системі оподаткування, довідка про отримані доходи та сплачені податки, відображення даних про платника податків і стан його розрахунків із бюджетом [8].*

Процес заповнення декларацій у “Дії” настільки автоматизовано, що система заповнює за користувача всі поля так, що йому треба відповісти лише на 4 запитання (декларація на даний момент – це 2 сторінки з більш ніж 30 полів). Через “Дію” українці отримують сповіщення про граничні строки оплати, наявність податкових зобов’язань або заборгованості. Це дає можливість уникнути штрафів та зекономити кошти підприємців.

Крім того, відбувається інтеграція “Дії” з банками, завдяки чому робиться запит до банку або банків за згодою користувача, і відображається загальна сума надходжень за обраний звітний період з ФОП-рахунку або рахунків. Суму доходів бачить лише користувач.

Також Міністерством цифрової трансформації анонсовано великий антикорупційний проект із Державною податковою службою, який запустять уже восени 2021 року, – електронний акциз та електронна марка [8]. Це суттєво спростить процес замовлення, обліку та сплати марок для виробників та експортерів. Що важливо, кожен українець зможе перевірити справжність акцизної марки онлайн та миттєво повідомити про порушення. Цей проект сприятиме подоланню корупції завдяки мінімізації впливу людського фактора. Крім того, він дозволить посилити контроль за обігом підакцизних товарів на державному рівні та створити дієвий механізм боротьби з фальсифікованими чи незаконно

ввезеними на територію України підакцизними товарами. Також вдасться поліпшити координацію та взаємодію роботи державних і громадських організацій з контролю за обігом маркованих підакцизних товарів на основі обміну інформацією та спростити документообіг.

Безперечно, цифрова економіка – це наше майбутнє, це потенціал, який допоможе економіці України розвиватися належним чином і вийти на міжнародний рівень. Хоча майже кожне підприємство розпочало діджиталізацію бізнесу, за даними Forbes, близько 84% зазнають невдач у цифровій трансформації [9]. Щоб досягти успіху, необхідно зосередитися на таких важливих елементах:

- навчання або залучення працівників, що володітимуть навичками цифрової трансформації;
- формування корпоративної культури, що орієнтована на роботу на спільний результат;
- операції в режимі реального часу з урахуванням ризиків та використанням зовнішніх та внутрішніх баз даних;
- мінімізація ручної праці;
- визначення ключових показників для оцінки ефективності та рентабельності інвестицій, що дають можливість комплексно оцінити діяльність підприємства;
- ефективніше планування та використання ресурсів.

Таким чином, сьогодні, у століття інтернет-технологій, змінюються підходи до організації обліку, аналізу та оподаткування в системі управління підприємством. Із розвитком цифрової економіки відбувається зміщення функцій бухгалтера, аналітика в сторону консультування, планування, що вимагає гнучкості та вміння швидко реагувати та адаптуватися до змін у мінливих зовнішньому та внутрішньому середовищах функціонування.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Цифрова економіка істотно вплинула на розвиток обліку, аналізу та оподаткування в системі управління підприємством, зокрема:

- з’являються нові та видозмінюються існуючі об’єкти обліку, аналізу та оподаткування (цифрові активи, електронні гроші, віртуальне цифрове майно, смарт-активи, старт-контракти, блокчейн тощо);
- трансформуються існуючі та створюються нові інформаційні технології, що використовуються в організації обліку, формування звітів та фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств.

Сфера бухгалтерського обліку, аналізу та оподаткування зазнає змін, впровадження інновацій дозволить прискорити рутинну роботу і забезпечити збереження даних на високому рівні, але для прийняття складних, професійних рішень і надалі буде необхідною участь людини.

Незважаючи на очевидні переваги цифровізації обліку, аналізу та оподаткування, існує ряд проблем використання хмарних технологій, а саме:

інформаційна безпека, цілісність даних, обмеження у програмному забезпеченні.

Вирішення зазначених проблем вимагає цілеспрямованих дій щодо недопущення втрати інформації або доступу до неї, якщо вона знаходиться у віддаленому доступі до серверів, що не належать підприємству (розташовані у “хмарі”).

Окрім того, розвиток хмарних технологій в обліку, аналізі та оподаткуванні залежить у першу чергу від рівня володіння інформаційними технологіями працівників підприємства.

Бухгалтерський облік в умовах діджиталізації потребує гнучкості облікового процесу і відповідних знань від працівників бухгалтерії при впровадженні та використанні інформаційних систем і технологій нового покоління з метою формування своєчасної, достовірної інформації про діяльність підприємства.

Цифрова економіка змушує податкові органи замінити традиційні моделі податкового менеджменту новими, які аналізують та використовують велику кількість інформації, наявної в Інтернеті, та електронними інструментами для ефективної співпраці між податковими органами у всьому світі.

Цифрові інструменти дозволяють податковим службам бути більш організованими та ефективними як у боротьбі зі зловживаннями, так і в покращенні якості податкової звітності та сплати податків. Необхідно змінити нинішнє формально репресивне ставлення до платників податків у трактуванні всіх трьох ключових елементів ефективного податкового адміністрування: надання допомоги платникам податків у виконанні своїх зобов'язань (платник податків – клієнт, а не ворог), своєчасний контроль за ефективним виконанням зобов'язань.

Майбутні наукові дослідження мають бути зосереджені на дослідженні ключових концепцій системи бухгалтерського обліку, аналізу та оподаткування в умовах тотальної діджиталізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Tapscott D. *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*. New York, NY: McGraw-Hill, 1996.

2. Міністр Федоров: Життя без паперових довідок – як Україна увійде в режим paperless // Українська правда [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bit.ly/3juxUNu>.

3. Мінцифра та Держспецзв'язку врегулюють механізм зберігання державних даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3t7golt>.

4. Виклики для бізнесу у зв'язку з пандемією COVID-19 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/>.

5. Рейтинг 50-ти найбільш затребуваних в Україні професій. Інститут професійних кваліфікацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipq.org.ua/ua/news/468>.

6. Запускаємо Податкову карту України, – пресслужба Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bit.ly/3kHEK1z>.

7. Впровадження цифрових рішень спростить ведення податкового обліку та звітності для бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3Bt5jhM>.

8. Податки в Дії – нові послуги для бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2WDNH3y>.

9. Morgan B. 40 Stats on Digital Transformation and Customer Experience. – Forbes, 13 May 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2WvXmtl>.

REFERENCES

1. Tapscott D. (1996), *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*, McGraw-Hill, New York, NY.

2. Ministr Fedorov: Zhyttia bez paperovykh dovidok – yak Ukraina uviide v rezhym paperless, available at: <https://bit.ly/3juxUNu>.

3. Mintsifra ta Derzhspetsv'язku vregulyuyut mekhanizm zberigannya derzhavnykh danikh, available at: <https://bit.ly/3t7golt>.

4. Vykylyky dlia biznesu u zviazku z pandemiieiu COVID-19, available at: <https://www.pwc.com/gx/en/>.

5. Reitynh 50-ty naibilsh zatrebuvalnykh v Ukraini profesii. Instytut profesiynykh kvalifikatsii, available at: <http://ipq.org.ua/ua/news/468>.

6. Zapuskaemo Podatkovu kartu Ukrainy, – press-luzhba Derzhavnoi podatkovoї sluzhby Ukrainy, available at: <https://bit.ly/3kHEK1z>.

7. Vprovadzhenia tsyfrovyykh rishen sprostyut vedennia podatkovoho obliku ta zvitnosti dlia biznesu, available at: <https://bit.ly/3Bt5jhM>.

8. Podatky v Dii – novi posluhy dlia biznesu, available at: <https://bit.ly/2WDNH3y>.

9. Morgan B. 40 Stats on Digital Transformation and Customer Experience. – Forbes, 13 May 2019, available at: <https://bit.ly/2WvXmtl>.

Стаття надійшла до редакції 11 липня 2021 року